

# הגדה של פסח – המהר"ל – חלק ב'

אתמול ראינו את דברי המהר"ל שמסביר שישנם דווקא חמש עשרה שבחים בסיום ההגדה, כיון שהמספר חמש עשרה מורה על התקדמות ועליה ממדרגה למדרגה. היום נראה שהמהר"ל מחלק את חמש עשרה השבחים לשלוש קבוצות של חמש, כשבתוכן כל קבוצה, כל שבח הוא עליית מדרגה מעבר לקודמתה. בחמש השבחים הראשונים, כל אחד מוסיף דבר מסויים שלא היה בקודמו:

"ותבין עוד כי חמש מעלות הראשונות בעצמם ידוע שכל אחת יותר מן הקודמת, כי הראשונה היא היציאה בלבד ("הוציאנו"), וכן **שעשה בהם שפטים** שהוא יותר מעלה לישראל מאילו היו יוצאים בלא שפטים שעשה בהם. ועוד כי **עשה באלהיהם** שהוא יותר מהשפטים שעשה בהם והוא גנאי להם יותר. ועוד **הרג בכוריהם** והם נקראים 'ראשית אונם' וכבר התבאר למעלה כי המכה (שפוגעת) בדבר שהוא ראשית – היא יותר קשה מהכל. ועוד **שנתן להם ממונם** וזה דבר יותר מעלה ש(ב)כל מעלות הראשונות לא קנו ישראל דבר, אבל (כש)נתן להם ממונם – קנו ישראל ממון שלהם.

וחמש מעלות האמצעית כולם גם כן מה שישראל קנו מן המעלה שהיו מתעלים על הטבע וכל אחת יותר מהראשונה. כי **קריעת הים** הוא מעלה לישראל מה שלא היה בכל המכות במצרים, שהיה הים שהוא אחד ממציאות העולם נחרב ויבש לא כמו שאר נסים שהיו במצרים, שהיו המכות בדברים פרטיים ממציאות העולם, אבל הים שהוא יסוד המים – אין זה פרטי ונחרב. [ו(א)ע"ג ש(כן) הכה היאור בדם ובצפרדעים ו(את) הארץ בכנים – הפרש גדול יש: שעיקר המכה מה שהיו הכנים שולטים בארץ מצרים והמכה נקראת כנים לא הפסד הארץ כי אין זה חורבן והפסד נחשב לארץ. ומה שהוכה היאור – אין היאור נחשב כמו הים כי הים היא נחשב יסוד המים עליו אמר הכתוב "אשר לו הים והוא עשהו" וקיבל הים הפסד ונחרב הים]. לכך ביקוע המים הוא עניין יותר נפלא, שהיתה המכה בדבר שהוא עיקר העולם. לכך במצרים היה פועל **באצבע** בלבד, כי האצבע – מורה על פרטיים, ואצל הים היתה המכה **ביד** כמו שהתבאר לך הטעם, כי (הכוונה בפסוק) "בכל היד" – (היא ש)המכה כללית לא פרטית. וכן כל הדברים הנמשכים אחר זה – (הם) הוראה על מעלה זאת שישראל לא היו מסורים תחת טבעי העולם כלל.

וכן **העבירנו בתוכו בחרבה**, שהוא מעלה בפני עצמו: שאפשר שהיה נשאר קצת מים מן הים ולא היו בחרבה ולא היה בטל שם הים לגמרי, שהרי יש כאן ים עדיין. אבל (העובדה) שהיו עוברים בחרבה – הוא מדרגה בפני עצמו שבטל שם הים. **ושקע צרינו בתוכו**, זהו תוספת מעלה. כי קריעת ים סוף אשר קרע להם הדברים הטבעיים ואלו שונאיהם של ישראל נטבעו בים כי דברים הטבעיים נבקעים ונפטרם ל(ב)שביל בני ישראל ו[בשביל] הצלתם, ולא עוד אלא פועלים לאבד אויביהם והנה הם פועלים דבר והפכו וזה יותר בלתי טבעי. ואחר כך העלה אותם מעלה אחרת ו**ספק צרכם במדבר ארבעים שנה**, כלומר מקום מדבר שהוא בלתי טבעי להיות לאדם שם צרכיו והקב"ה סיפק צרכיהם במדבר ארבעים שנה, שהראה בזה כי ישראל נוהג ענייניהם שלא על פי הטבע, אחר שסיפק צרכם ארבעים שנה כל כך זמן רב שתראה מזה כי הנהגתם לגמרי אינה טבעית. ואח"כ **האכילם את המן** שהוא מזון אינו טבעי לגמרי וכמעט שהוא אינו גשמי כלל, שהוא היה נבלע באיברים והיה מובדל ומופרש מפחיתת החומר לגמרי"

חמש המעלות האמצעיות מבטאות כיצד הגיעו ישראל למדרגות מעל הטבע ולא היו תלויים בו. וגם שם, כל מעלה מוסיפה פן מסויים שלא היה בקודמתה. קריעת הים היא מכה שהכתיב יסוד מאוד מרכזי בטבע ולכן ביטאה בצורה מאוד עוצמתית את ההתנהלות של ישראל שנמצאת מעל כל העולם הטבעי החומרי. [המכות שלפני כן – דם צפרדע וכנים, אף על פי שפגעו ביסודות העולם – עיקר המכה לא היתה מכוונת כלפיהם, אלא רק יצאה מהם, והיאור לא מבטא את עצם יסוד המים כמו שמתבטא ביתר שאת בים] וזו הכוונה שבמכות שבמצרים כתוב "**אצבע** אלוקים היא" ואילו על הים כתוב "וירא ישראל את היד הגדולה", כיון שמכה על היסוד מבטאת ביתר שאת את המציאות של ישראל שמעל כל היסודות והעולם הטבעי הרגיל. **היובש** הוא מעלה נוספת כי הים התבטל לגמרי. **טביעת המצרים** מבטאת מעלה עוד יותר, שהים לא רק פועל לטובת ישראל אלא גם פועל נגד אויביהם. ההמצאות של ישראל במדבר מבטאת עוד יותר את מעלתם של ישראל מעל הטבע, כי זה מקום שהאדם לא יכול לחיות בו והם חיו בו זמן רב. ומעלה על גבי דרגה זו היא ה'מן', שהוא עצמו לא טבעי (מעבר לעצם העובדה שהיה להם אוכל).